

**Engweg,
Driebergen-Rijsenburg**
rapport 2225

Engweg, Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug)

Een Bureauonderzoek

J. Huizer

Colofon

ADC Rapport 2225

Engweg, Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug)
Een Bureauonderzoek

Auteur: J. Huizer

In opdracht van: Aveco de Bondt

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, april 2010

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-94-6064-216-6

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Methoden	7
3 Resultaten	8
3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)	8
3.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	8
3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)	8
3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)	9
3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	10
4 Conclusies	11
5 Aanbeveling	11
Literatuur	12
Lijst van afbeeldingen en tabellen	12

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Utrecht
Gemeente:	Utrechtse Heuvelrug
Plaats:	Driebergen-Rijsenburg
Toponiem:	Engweg
Kadastrale gegevens:	diverse
Kaartblad:	32C
Coördinaten onderzoeksgebied:	NW: (147605.3,451698.2) NO: (148112.6,451698.2) ZO: (148112.6,450157.9) ZW: (147605.3,450157.9)
Bevoegde overheid:	Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mw. A. Luksen-IJtsma
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	39266
ADC-projectcode:	4120041
Periode van uitvoering:	Februari 2010
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort

Samenvatting

In opdracht van Aveco de Bondt heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het een plangebied ter plaatse van de Engweg en enkele zijstraten daarvan in Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug). In het plangebied zal de bestaande riolering worden vervangen door een nieuwe riolering en een gescheiden hemelwaterafvoer. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Op basis van het bureauonderzoek wordt ter plaatse van de Engweg een middeleeuwse voorloper van deze weg verwacht. De diepteligging hiervan is niet in detail bekend, maar bedraagt naar verwachting ca. 1 m beneden maaiveld. In het overige deel van het plangebied worden archeologische resten uit alle perioden verwacht onder een plaggendek. Ook hier bevindt het archeologische niveau zich op ca. 1 m beneden maaiveld (of ondieper).

De voorgenomen graafwerkzaamheden reiken tot ca. 2 à 3 m beneden maaiveld. Dit is dieper dan het verwachte archeologische niveau. Planaanpassing is hoogst waarschijnlijk geen realistische optie. Aangezien een gravend onderzoek de enige geschikte methode is om de aanwezigheid van de verwachte sporen (de middeleeuwse weg en de sporen onder het plaggendek) te kunnen vaststellen, zou een proefsleuvenonderzoek nodig zijn om tot een selectiebesluit te kunnen komen. De geringe breedte van het plangebied en de ligging op de openbare weg vormen echter een belemmering voor het uitvoeren van een regulier proefsleuvenonderzoek. Daarom wordt aanbevolen, de civiele graafwerkzaamheden archeologisch te begeleiden conform het protocol IVO-P (proefsleuven). Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, voor zover de werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	
Nieuwe tijd	1500 - heden
Middeleeuwen:	450 - 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	
Vroege Middeleeuwen	
Romeinse tijd:	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Laat Romeinse tijd	
Midden Romeinse tijd	
Vroeg Romeinse tijd	
IJzertijd:	800 - 12 voor Chr.
Late IJzertijd	
Midden IJzertijd	
Vroege IJzertijd	
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	
Midden Bronstijd	
Vroege Bronstijd	
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 - 2000 voor Chr.
Laat Neolithicum	
Midden Neolithicum	
Vroeg Neolithicum	
Mesolithicum (Midden Steentijd):	8800 - 4900 voor Chr.
Laat Mesolithicum	
Midden Mesolithicum	
Vroeg Mesolithicum	
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.
Laat Paleolithicum	
Midden Paleolithicum	
Vroeg Paleolithicum	

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Aveco de Bondt heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor een plangebied ter plaatse van de Engweg en enkele zijstraten daarvan in Driebergen-Rijsenburg (gemeente Utrechtse Heuvelrug). In het plangebied zal de bestaande riolering worden vervangen door een nieuwe riolering en een gescheiden hemelwaterafvoer. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 4 en 5 februari door: J. Huizer (prospector) en E. Lohof (senior prospector).

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied:

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit zes onderdelen (specificaties LS01 t/m LS06). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik
- beschrijving van de huidige situatie
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens

Op grond van deze onderdelen wordt een gespecificeerde verwachting van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

3 Resultaten

3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)

Het plangebied heeft een lengte van ca. 1800 m. Het plangebied omvat de gehele Engweg, het Zuiderplantsoen en de westelijke ca. 300 m van de Akkerweg. De exacte locatie is weergegeven in afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van enkele honderden meters rondom het plangebied.

In het plangebied zal een bestaande riolering worden vervangen door een nieuwe riolering en een gescheiden hemelwaterafvoer. Volgens het rioleringsplan zal de nieuwe riolering grotendeels naast de bestaande worden aangelegd. Hierbij zal een tracé met een lengte van ca. 1800 m worden vergraven tot ca. 2 à 3 m beneden maaiveld.

De consequentie van de voorgenomen graafwerkzaamheden is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Naar verwachting leidt de ingreep niet tot grote wijzigingen in de grondwaterspiegel. Een uitzondering hierop kan bestaan, indien de huidige riolering plaatselijk lek is. In een dergelijke situatie kan het onwenselijke effect ontstaan, dat grondwater met het rioolwater wordt afgevoerd, waardoor de grondwaterspiegel wordt verlaagd. Wanneer een lekke riolering wordt vervangen door een dichte, zal het gevolg zijn dat de grondwater weer stijgt tot min of meer het natuurlijke niveau.

3.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel in gebruik als openbare weg.

De grondwatertrappen die gelden in het plangebied zijn VI en VIII, hetgeen inhoudt dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand resp. 40-80 en >140 cm beneden maaiveld bedraagt en de gemiddeld laagste grondwaterstand resp. >120 en >180 cm beneden maaiveld.

Een KLIC-melding kon in het kader van dit bureauonderzoek niet worden verricht. Wel zijn door de opdrachtgever gegevens verstrekt omtrent de ligging van kabels en leidingen in de ondergrond van het plangebied. Deze kabels en leidingen zijn evenals het huidige riool over het algemeen langs de openbare weg gelegen. De aan te leggen riolering en hemelwaterafvoer zal onder het wegdek worden aangebracht.

3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Zakatlas van Sepp uit 1773 ¹	De Engweg en Akkerweg (of hun voorlopers) zijn reeds aanwezig.
Kadastrale minuut uit 1811-1832	Idem.
Topografische kaart uit 1830-1850 ²	Idem. Ter plaatse van het tegenwoordige Zuiderplantsoen bevond zich hoofdzakelijk akkerland.
Bonnekaarten uit 1870, 1882, 1894, 1897, 1898, 1905, 1910, 1924 en 1930 ³	Idem.
Topografische kaart uit 1953 ⁴	Idem.

Het plangebied ligt volgens de Cultuurhistorische waardenkaart Utrecht deels aan de noordoostelijke rand van ontginningseenheid Driebergerbroek, die tussen 1000 en 1300 ontgonnen is. In deze periode is de Langebroekwetering gegraven die diende als ontginningsbasis. Volgens het copesysteem werden aan weerszijden van de Langebroekwetering 1250 meter lange kavels haaks op de wetering uitgezet en afgesloten met achterkaden.⁵

Voor zover uit de historische kaarten valt op te maken, bestaat de Engweg in ieder geval reeds ca. 250 jaar. Langs de meest noordelijke ca. 200 m van de Engweg was in ieder geval sinds de eerste helft van de 19^e eeuw bebouwing van de dorpskern van Driebergen. Ongeveer halverwege de Engweg bevindt zich sinds het midden van de 17^e eeuw het landgoed Dennenburg.

¹ Sepp 1773.

² Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

³ Bureau Militaire Verkenningen 1870, 1882, 1894, 1897, 1898, 1905, 1910, 1924 en 1930.

⁴ www.watwaswaar.nl

⁵ Blijdenstijn 2005.

In de tweede helft van de 20^e eeuw werd de woonwijk ter plaatse van het huidige Zuiderplantsoen gerealiseerd.

3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologie ⁶	Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden
Geomorfologie ⁷	Gordeldekzandwelingen al dan niet met oud bouwlanddek (3L6)
Bodemkunde ⁸	Eenkeerdgronden
Geomorfogenetische kaart van Zuid-Utrecht ⁹	Dekzandvlakte, lichtgolvende of vlakke dekzandgebieden

Het plangebied ligt in een zandgebied, op de overgang naar het lager gelegen rivierengebied, dat gekenmerkt wordt door het voorkomen van hoge stuwwallen, die in de voorlaatste ijstijd (ca. 370.000 tot 130.000 jaar geleden) door het landijs zijn gevormd. Aangrenzend aan deze stuwwallen hebben zich tijdens de afsmelting van het landijs smeltwaterafzettingen gevormd. Deze worden sandrs genoemd. Direct ten oosten van Driebergen bevindt zich zo'n sandr.¹⁰

Tijdens de laatste ijstijd (tot 10.000 jaar geleden) is onder invloed van de wind dekzand afgezet. Hierbij is een zwak golvend oppervlak ontstaan. In het plangebied is het dekzand als een gordel rond de nabijgelegen stuwwal afgezet (de gordeldekzandwelingen). Tijdens de laatste ijstijd heeft water van de in het voorjaar smeltende sneeuwmassa's in hogere terreindelen vrij veel dekzand opgenomen en in lage gebieden afgezet, waar nadien soms weer geringe verstuiving plaatsvond. Hierdoor ontstond de geomorfologische eenheid 'vlakte van ten dele verspoelde dekzanden' ten zuiden van het plangebied.¹¹

Enkeerdgronden kenmerken zich door de aanwezigheid van een tenminste 50 cm dik door de mens opgebracht plaggendek (minerale eerdlaag). Dit werd gedaan met het oogmerk de van nature arme zandgronden te verrijken.

In het onderzoeksgebied c.q. plangebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)	overwegend hoge indicatieve archeologische waarde
Cultuurhistorische waardenkaart provincie/anders	hoge archeologische verwachtingswaarde
Archeologische beleidsadvieskaart gemeente Utrechtse Heuvelrug	voor de Engweg geldt een hoge archeologische verwachting aangezien het een (vroeg)midleeeuwse weg betreft.
Archeologische Monumenten Kaart (AMK)	AMK-terreinen 12.216, 15.482
waarnemingen ARCHISII (Archeologisch Informatie Systeem)	59.509, 10.390, 12.180, 46.324, 413.829, 57.932, 32.287, 10.365, 10.806, 1.514, 2.971
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	32.325, 35.515, 29.094, 12.180, 19.781, 35.493, 25.584, 32.287, 36.224, 33.363, 37.256, 32.287, 12.370, 19.515

De ligging van deze waarden is weergegeven in afb. 3.

Het plangebied zelf bestaat voor het grootste gedeelte uit de Engweg. Deze weg stamt uit de Vroege of Late Middeleeuwen.¹²

In de omgeving van het plangebied bevinden zich enkele archeologische vindplaatsen uit de IJzertijd en/of Romeinse Tijd. Het betreft nederzettingsresten¹³ en bewoningssporen.¹⁴

Het plangebied ligt binnen het onderzoeksgebied van een oppervlaktekartering. Hierbij is ca 175 m ten westen van het plangebied en ca 300 m ten oosten van het plangebied laatmiddeleeuws en nieuwtijds

⁶ De Mulder *et al.*, 2003.

⁷ Stichting voor Bodemkartering 1982.

⁸ Stichting voor Bodemkartering 1966.

⁹ Berendsen 1982.

¹⁰ Berendsen 2005.

¹¹ Ten Cate & Maarleveld 1977.

¹² Botman *et al.*, 2009.

¹³ AMK-terrein 15.482; Archis onderzoeksmeldingsnr. 2.971.

¹⁴ Archis onderzoeksmeldingsnr. 25.584; Boemaars 2008.

aardewerk aangetroffen.¹⁵ Uit dezelfde periode dateert de waarneming van een stenen fundering van een onbekend gebouw.¹⁶

Ca 150 m ten zuidoosten van het plangebied is booronderzoek uitgevoerd langs het tracé van een waterleiding. Hierbij zijn binnen 500 m van het plangebied geen archeologische waarden aangetroffen.¹⁷ Tijdens een aantal andere booronderzoeken zijn eveneens geen archeologische waarden aangetroffen.¹⁸ Hetzelfde geldt voor een booronderzoek langs de zuidelijke rand van het geplande riooltracé.¹⁹

Tijdens een booronderzoek aan de Schotellaan werden archeologische resten (onder meer aardewerk) aangetroffen, maar deze bleken niet te kunnen worden gedetermineerd.²⁰

Een tweetal onderzoeksmeldingen betreffen bureauonderzoeken.²¹

Tenslotte is een aantal archeologische onderzoeken aangemeld in Archis, waarvan de resultaten nog niet zijn ingevoerd.²²

3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

In het hele plangebied kunnen archeologische resten worden verwacht uit alle archeologische perioden. Het vondstniveau wordt verwacht onderin het plaggendek en in de top van de oorspronkelijke C-horizont; hier wordt ook wel van 'cultuurlaag' gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het esdek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool.²³ Archeologische sporen zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren.

Het grootste deel van het plangebied is echter gesitueerd op een weg, die vermoedelijk uit de Vroege of Late Middeleeuwen dateert (de Engweg). Hier worden middeleeuwse archeologische resten (vooral sporen) verwacht die te relateren zijn aan dit complextype (bijvoorbeeld karresporen etc.), maar de kans is aanwezig dat hier eventuele oudere archeologische resten en sporen zijn aangetast.

De riolering zal op een diepte van 2 à 3 m beneden maaiveld worden aangelegd (grotendeels op een andere plek dan de huidige). Aangezien dit een dieper niveau is dan het niveau waarop de eventuele archeologische resten worden verwacht (ca. 1 m beneden maaiveld), vormen de geplande werkzaamheden een bedreiging voor de eventueel aanwezige archeologische waarden.

¹⁵ Archis waarnemingsnrs. 1.514, 10365, 10.806; rapport is nooit gepubliceerd, resultaten zijn globaal beschreven in Van Es & Hessing (red) 1994.

¹⁶ Archis waarnemingsnr. 59.509.

¹⁷ Archis onderzoeksmeldingsnrs. 10504 en 10569, Marinelli & De Boer 1999.

¹⁸ Archis onderzoeksmeldingsnrs. 19.781, 29.094, 35493.

¹⁹ Archis onderzoeksmeldingsnrs. 32.325 en 35.515; Hanemaaijer & Van der Zee 2009.

²⁰ Archis onderzoeksmeldingsnr. 12.742; waarnemingsnr. 57.932; Van Klaveren 2005.

²¹ Archis onderzoeksmeldingsnrs. 12.180 en 33.363.

²² Archis onderzoeksmeldingsnrs. 32.287, 36.224, 37.256, 12.370, 19.515.

²³ Groenewoudt 1994.

4 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Ja. Ter plaatse van de Engweg wordt een middeleeuwse voorloper van deze weg verwacht. De diepteligging hiervan is niet in detail bekend, maar bedraagt naar verwachting ca. 1 m beneden maaiveld. In het overige deel van het plangebied worden archeologische resten uit alle perioden verwacht onder een plaggendek. Ook hier bevindt het archeologische niveau zich op ca. 1 m beneden maaiveld (of ondieper).

In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?

De riolering zal op een andere plek dan de huidige riolering op een diepte van ca. 2 à 3 m beneden maaiveld worden aangelegd. Dat is in het hele plangebied dieper dan het verwachte archeologische niveau.

Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

De verstoring zou kunnen worden beperkt, door de nieuwe riolering op dezelfde plek aan te leggen als de huidige.

Indien de eventuele archeologische waarden niet kunnen worden behouden: Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

Planaanpassing zoals hierboven voorgesteld is hoogst waarschijnlijk geen realistische optie. Aangezien een gravend onderzoek de enige geschikte methode is om de aanwezigheid van de verwachte sporen (de middeleeuwse weg en de sporen onder het plaggendek) te kunnen vaststellen, zou een proefsleuvenonderzoek nodig zijn om tot een selectiebesluit te kunnen komen. De geringe breedte van het plangebied en de ligging op de openbare weg vormen echter een belemmering voor het uitvoeren van een regulier proefsleuvenonderzoek. Daarom wordt aanbevolen, de civiele graafwerkzaamheden archeologisch te begeleiden conform het protocol IVO-P (proefsleuven).

5 Aanbeveling

Het is niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied nog archeologische resten voorkomen. Om de op het bureauonderzoek gebaseerde gespecificeerde verwachting voldoende te kunnen aanvullen en toetsen, adviseert ADC ArcheoProjecten om in het plangebied tijdens de graafwerkzaamheden in een archeologische begeleiding te voorzien. De archeologische begeleiding dient hetzelfde doel als een inventariserend veldonderzoek door middel van het aanleggen van proefsleuven (IVO-P). Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, in zover de werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Het verdient verder de aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij de bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

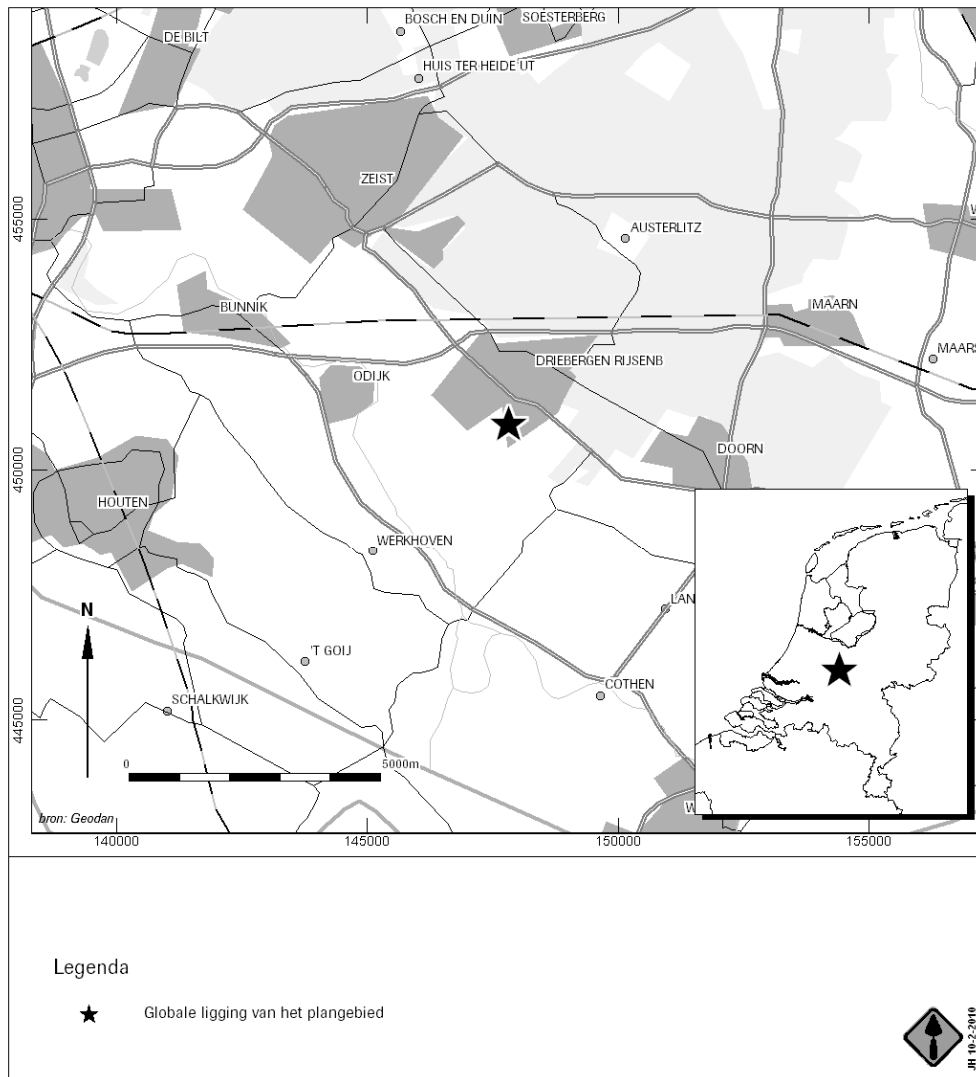
Literatuur

- Berendsen, H.J.A., 1982: *De genese van het landschap in het zuiden van de provincie Utrecht*. Utrecht.
- Berendsen, H.J.A., 2005: *Landschappelijk Nederland*. Assen.
- Blijdenstijn, R., 2005: *Tastbare Tijd, Cultuurhistorische atlas van de provincie Utrecht*. Amsterdam.
- Boemaars, N.M.J.E., 2008: *Archeologisch onderzoek Lange Dreef te Driebergen; Inventariserend veldonderzoek; karterende en waarderende fase*. Grontmij-rapport 599.
- Bosch, J.H.A., 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport, NITG 05-043-A).
- Botman, A.E., N. de Jonge & S.J.H. van der A, 2009: *Archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart gemeente Utrechtse Heuvelrug*. ADC Heritage-rapport 33.
- Bureau Militaire Verkenningen, verschillende jaargangen (1870, 1882, 1885, 1894, 1897, 1905, 1910, 1924 en 1930): *Werkhoven, blad 465, 1:25.000*.
- Cate, J.A.M. ten & G.C. Maarleveld, 1977: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000; Toelichting op de legenda*. Wageningen.
- Groenewoudt, B.J., 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten, 17).
- Hanemaaijer, M. & R.M. van der Zee, 2009: *Utrechtse Heuvelrug, Driebergen-Rijsenburg, Gooijerdijk 4; Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek*, ADC-rapport 1980.
- Klaveren, H.W. van, 2005: *Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen, Schotellaan Driebergen-Rijsenburg*. Synthesgra-rapport 175089.
- Marinelli, M.G. & G.H. de Boer, 1999: *Waterinfiltratieproject OEDI, deeltrajecten I en II; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie*. Amsterdam (RAAP-Rapport 449).
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003: *De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland, deel 7).
- Sepp, J.C., 1773: *Nieuwe geographische Nederlandsche reise- en zak-atlas*. Amsterdam.
- Stichting voor Bodemkartering, 1966: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 32 West Amersfoort*. Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering, 1982: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 32 West en Oost Amersfoort*.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*, Groningen.

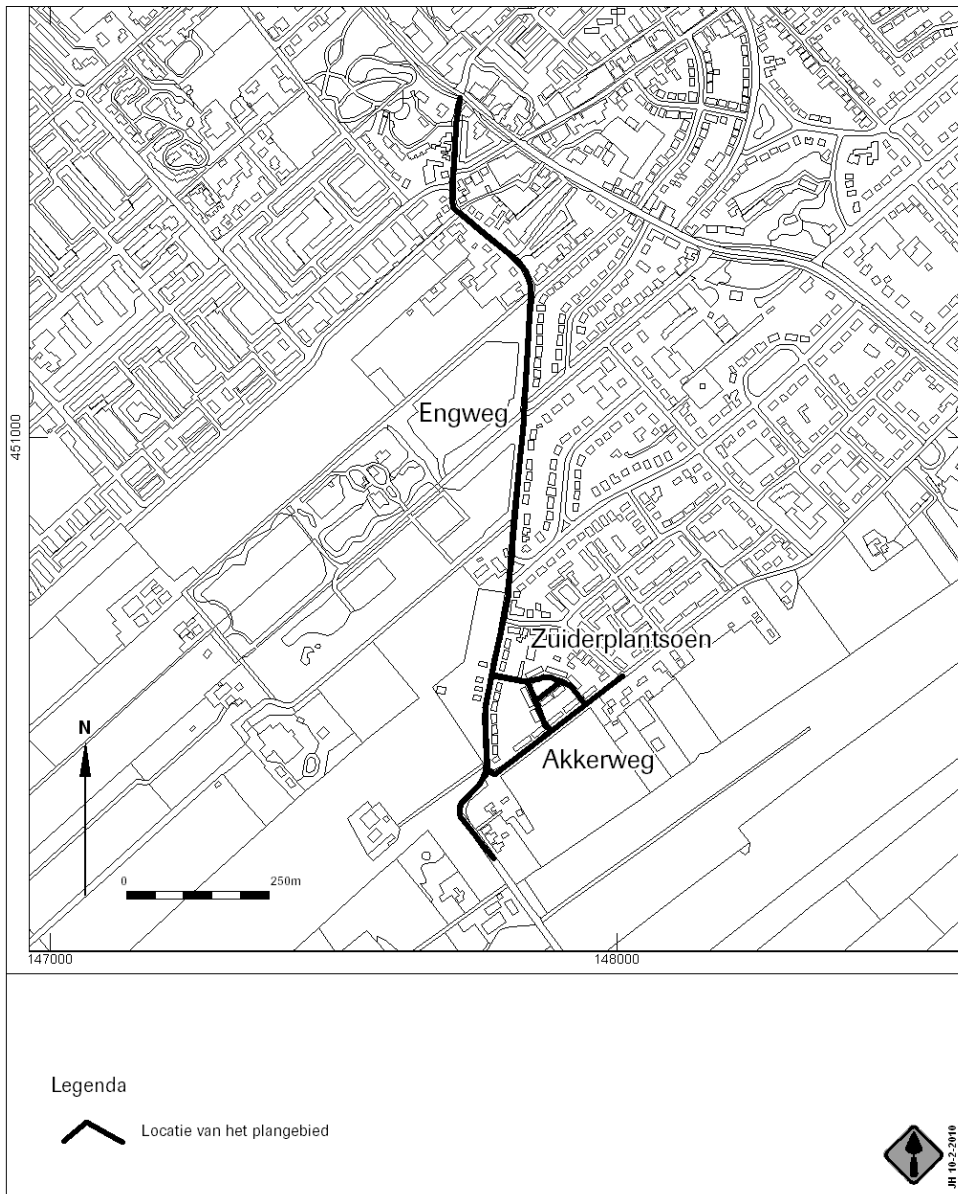
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied
Afb. 3 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

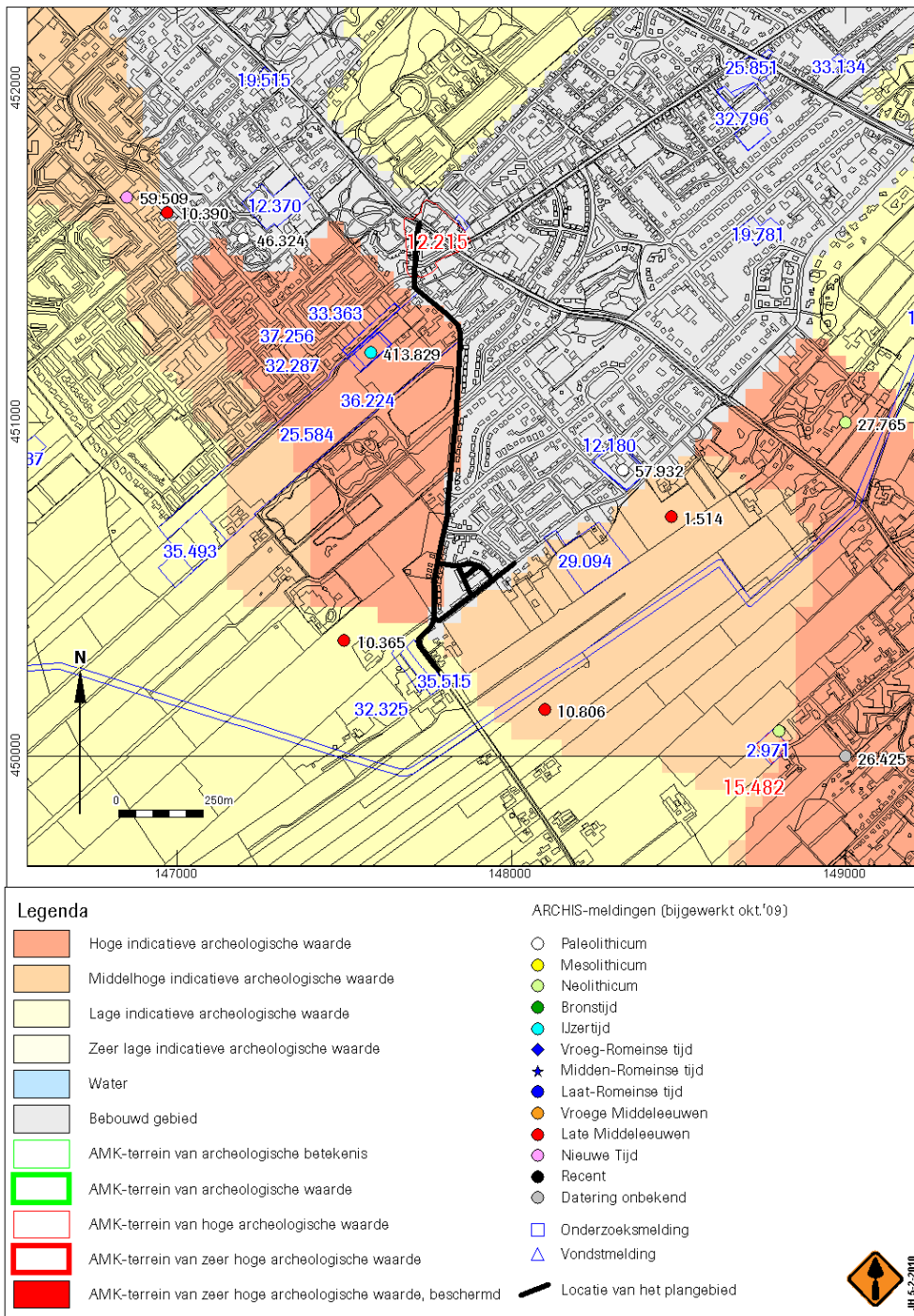
Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detailkaart van het plangebied

Afb. 3 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen